**Posudek na dizertační práci**

Jakub Tesař, Quantum theory of International Relations: Modeling strategic interaction with quantum probability theory

Již v úvodu posudku je třeba konstatovat, že předložená práce velmi zdařilým způsobem přenáší poznatky z fyzikální kvantové teorie do studia mezinárodních vztahů.

V první kapitole práce její autor proti sobě vymezuje předpoklady toho, co označuje za tradiční vědu v karteziánském pojetí, a kvantové teorie. Především se soustředí na zdůvodnění toho, v čem jsou nedostatky tradičního přístupu a v čem je kvantový přístup lepší. Zároveň nastiňuje základní možnosti toho, jak aplikovat kvantový přístup při analýze sociální reality (identita, analogie, metafora). Autor dále popisuje dosavadní aplikace kvantového přístupu v politologii. Jak ukazuje, tento přístup byl dosud v tomto oboru aplikován jen výjimečně, existuje jen pár prací a jediný významný autor používající přístup se zdá být Wendt. V posudku pro malou obhajobu jsem zmiňoval, že by bylo přínosné, kdyby autor současně alespoň rámcově nastínil, jak se dosud uplatnil kvantový přístup v dalších sociálních vědách (ekonomii a sociologii). Mj. proto, že tento přehled by mohl něco říci o možnostech a limitech využití tohoto přístupu při výzkumu sociální reality (viz níže). Autor do finální verze dizertace doplnil odstavec, kde tento přehled nabízí. Přehled je tudíž velmi stručný, ale chápu, že se autor do podrobnějšího rozboru kvantově založených prací mimo obor MV nechce pouštět.

Ve druhé kapitole jsou nastíněny základy kvantové pravděpodobnostní teorie. Autor se rovnou pouští do popisu experimentů, pomocí kterých chce logiku přístupu demonstrovat. Jelikož základní předpoklady přístupu již byly vysvětleny v úvodu, je tento přístup možný. Dále vyjadřuje logiku přístupu matematicky. V závěru kapitoly se autor dostává k základnímu rozdílu mezi konvenčním a kvantovým přístupem – v jejich odlišném pojetí pravděpodobnosti a jistoty.

Třetí kapitola nastiňuje, jak pojímá kvantová teorie rozhodování aktéra. Soustřeďuje se nejprve na rozbor jednání v případě jednoho rozhodnutí, následně v případě více rozhodnutí. Dává rozhodování do kontrastu s tím, jak ho vidí teorie racionální volby. Toto srovnání je velmi užitečné, neboť umožňuje aplikovaný kvantový přístup lépe pochopit na pozadí srovnání s relativně známými principy teorie racionální volby. Navíc práce ukazuje, že kvantový přístup dokáže objasnit některé anomální důsledky rozhodování („order effect", „framing effect", „conjuction effect", atd.). V této kapitole tímto způsobem autor jasně a konkrétně ukazuje přidanou hodnotu kvantového přístupu oproti racionální volbě.

Ve čtvrté kapitole následně dochází k aplikaci kvantového přístupu na dva případy: rozhodování ve vězňově dilematu a v případném referendu o setrvání ČR v EU. Tato aplikační část práce je dobře propojena s obecným úvodem, který byl předložen v předchozích částech práce. Opět velmi dobře funguje vymezení kvantového přístupu oproti konvenčnímu pojetí, představovanému v tomto případě teorií her. Je potřeba vyzdvihnout, že autor ve své aplikaci nezůstal pouze v teoretické rovině, ale posunul ji i do empirické roviny, s použitím relevantní a konkrétní metodologie, konkrétně experimentu. Použití experimentu je provedeno velmi podrobně, se zahrnutím kontrolních proměnných. Celá analýza vede

k identifikaci konkrétních přínosů, které kvantový přístup přináší při rozboru situace vězňova dilematu.

V poslední kapitole se nakonec autor zabývá tím, jak může kvantová perspektiva konkrétně posunout naše nahlížení na sociální realitu. Vychází přitom z předpokladu, že jednání aktérů zásadně ovlivňuje jazyk (diskurs). Postupně se věnuje tomu, jak lze pomocí kvantové perspektivy redefinovat některé klíčové sociální problémy, jako vztah aktéra a struktury, sociální změnu a základní metodologické volby. Práce opět překládá zajímavá zjištění, především silné doporučení, že kvantový přístup může pomoci metodologicky prohloubit kvalitativní výzkum.

V posudku pro malou obhajobu jsem navrhoval, aby se práce více věnovala kritické diskusi omezení, která stojí v cestě většímu využití kvantového přístupu v politologii a v mezinárodních vztazích, a napojitelnosti kvantového přístupu na základní metateoretické alternativy v mezinárodních vztazích. Finální verze dizertace obojí obsahuje. Tím podle mého názoru lépe propojuje svůj přístup s oborem MV. Dokážu si představit ještě podrobnější diskusi obou aspektů, ale i takto vyhovuje.

Celkově hodnotím předloženou dizertační práci jako velmi kvalitní. V prvé řadě je jednoznačně originální v dobrém smyslu slova. Kvantová perspektiva zatím byla jen omezeně využita při studiu mezinárodních vztahů – přitom autor ve své práci dokazuje, že může vést k odlišnému vysvětlení jednání aktérů. Originalita práce je doplněna a podepřena promyšleným a propracovaným zpracováním, po teoretické i empirické stránce. V teoretické rovině autor postupně buduje své argumenty od obecných východisek ke konkrétním předpovědím. V empirické rovině systematicky konfrontuje teoretické myšlenky s reálnými pozorováními zpracovanými prostřednictvím konkrétní metodologie. Nadto je práce velmi srozumitelně napsaná a maximálním možným způsobem tak zprostředkovává pochopení velmi abstraktních a složitých problémů.

Celkově považuji práci za velmi kvalitní, jednoznačně za velmi originální, a z mojí strany není pochyb o tom, že může být obhajována a měla by být obhájena.

V Praze dne 14. 9. 2018

doc. PhDr. Jan Karlas, M.A., Ph.D.
FSV UK